

Comparison of quality of life before and after the therapeutic interventions in patients with acute coronary syndrome

Rahnama Z¹, Taghadosi M^{2,3*}, Mazochi M⁴

- 1- Student Research Committee, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, I. R. Iran.
2- Department of Medical Surgical Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, I. R. Iran.
3- Ph.D Candidate, Department of Nursing, Faculty of Medical Sciences, Tarbiat Modares University, Tehran, I. R. Iran.
4- Department of Internal Medicine, Faculty of Medicine, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, I. R. Iran.

Received April 19, 2014; Accepted September 27, 2014

Abstract:

Background: Improving the quality of life (QOL), as the most important goal of therapeutic interventions, is considered in the chronic diseases. This study aimed to evaluate the outcomes of different treatments on QOL in patients with acute coronary syndrome.

Materials and Methods: This cohort study was performed, using the convenience sampling, on 167 patients hospitalized with acute coronary syndrome in Kashan Shahid-Beheshti hospital during 2013-2014. Under the supervision of a cardiologist and based on the standard protocol, the QOL of the patients who were received a drug therapy, angioplasty or bypass graft was evaluated before and two months after receiving the treatments using the short form-36 (SF-36) tools.

Results: One-hundred and sixty-seven patients (mean age, 56.5 ± 10.22) were studied. Among them 50.3% were female. Angioplasty and drug therapy had positive effects on the mental health and bodily pain dimensions and increased the total score for QOL. Moreover, drug therapy had a positive impact on the social activity dimension ($P=0.01$). Coronary artery bypass graft improved the role playing dimension ($P=0.005$). No significant difference was found in QOL among the three groups: drug therapy; angioplasty and coronary artery bypass graft ($P=0.67$).

Conclusion: Different therapeutic interventions improve the QOL in the acute coronary syndrome and can have a positive effect on some life dimensions of patients.

Keywords: Quality of life, Acute coronary syndrome, Angioplasty, Coronary artery bypass graft

* Corresponding Author.

Email: taghadosi_1345@yahoo.com

Tel: 0098 913 363 4439

Fax: 0098 31 5554 6633

Conflict of Interests: *No*

Feyz, Journal of Kashan University of Medical Sciences, December, 2014; Vol. 18, No 5, Pages 440-447

Please cite this article as: Rahnama Z, Taghadosi M, Mazochi M. Comparison of quality of life before and after the therapeutic interventions in patients with acute coronary syndrome. *Feyz* 2014; 18(5): 440-7.

مقایسه کیفیت زندگی قبل و بعد از مداخلات درمانی در مبتلایان به سندروم حاد کرونری

زهرا رهنما^۱، محسن تقدسی^{۲*}، مجید مازوچی^۳

خلاصه:

سابقه و هدف: بهبود کیفیت زندگی مهمترین هدف مداخلات درمانی در بیماری‌های مزمن قلمداد می‌گردد. مطالعه حاضر با هدف تعیین نتایج استفاده از روش‌های درمانی مختلف بر کیفیت زندگی مبتلایان به سندروم حاد کرونری انجام شده است.

مواد و روش‌ها: مطالعه گروهی حاضر بر روی مبتلایان به سندروم کرونری حاد بستری شده در بیمارستان شهید بهشتی کاشان طی سال ۱۳۹۲ با نمونه‌های در دسترس انجام شد. کیفیت زندگی بیمارانی که طبق معیارهای درمانی با نظر متخصص قلب، تحت یکی از روش‌های درمانی دارویی، آنژیوپلاستی یا پیوند عروق قرار گرفتند، با استفاده از پرسشنامه SF36 (Short-form 36) قبل و دو ماه بعد از دریافت درمان‌های فوق ارزیابی شد.

نتایج: تعداد ۱۶۷ بیمار با میانگین سنی $56/5 \pm 10/22$ سال مورد مطالعه قرار گرفتند و ۵۰/۳ درصد آنها زن بودند. آنژیوپلاستی و درمان دارویی، نمره ابعاد سلامت عمومی، درد بدنی و نمره کل کیفیت زندگی بیماران را افزایش داد. درمان دارویی نیز بر بعد فعالیت اجتماعی تاثیر مثبت داشت ($P=0/01$). پیوند عروق کرونر بعد ایفای نقش را بهبود بخشید ($P=0/005$) ولی موجب بهبود کیفیت کلی زندگی دو ماه پس از درمان نشد. در مقایسه کیفیت کلی زندگی سه گروه درمانی دارویی، آنژیوپلاستی و پیوند عروق کرونر اختلاف معنی‌دار مشاهده نشد ($P=0/67$).

نتیجه‌گیری: درمان‌های مختلف سندروم حاد کرونری در کیفیت زندگی این بیماران موثر بوده و می‌تواند در بهبود بعضی از ابعاد آن نقش مثبت داشته باشد.

واژگان کلیدی: کیفیت زندگی، سندرم حاد کرونر، آنژیوپلاستی، پیوند عروق کرونر

دو ماهنامه علمی- پژوهشی فیض، دوره هجدهم، شماره ۵، آذر و دی ۱۳۹۳، صفحات ۴۴۷-۴۴۰

مقدمه

یکی از محدودیت‌های مهم، ناتوانی قلب در خون رسانی و بروز علائم متعددی نظیر تنگی نفس، سرگیجه، آئین صدری، ادم و آسیت را سبب می‌شود. این علائم منجر به عدم تحمل نسبت به فعالیت شده و تغییراتی را در سبک زندگی بیمار ایجاد می‌کند که بر رضایت و کیفیت زندگی وی تأثیر می‌گذارد. هم‌چنین، محدودیت‌های ایجاد شده وظایف شغلی، خانوادگی و زندگی اجتماعی بیمار را با مشکل مواجه کرده و سبب انزوای اجتماعی و افسردگی وی می‌گردد [۵]. کیفیت زندگی دارای ابعاد مختلف ذهنی و عینی است و از منظر سازمان بهداشت جهانی عبارت است از درک هر فرد از موقعیت خود در زندگی، با توجه به شرایط فرهنگی و نظام ارزشی- اجتماعی که در آن زندگی می‌کند [۶].

عوامل متعددی شامل سن، جنس، بیماری‌های مزمن، سلامت روانی، سبک زندگی و درآمد کیفیت زندگی بیماران را تحت تاثیر قرار می‌دهد [۸،۷]. کیفیت نامطلوب زندگی در بیماران قلبی به‌طور عمده به‌علت بروز علائم متعدد فیزیکی وابسته به بیماری است. هم‌چنین، شدت و تعدد علائم بیماری برای این بیماران ماهیتی تهدید کننده داشته و احساس قریب الوقوع بودن مرگ سبب بروز اختلالات خلقی می‌گردد [۹]. اضطراب، ترس، نگرانی و اختلالات خلقی در نهایت سبب عدم بهره‌مندی از کیفیت زندگی مطلوب در این بیماران می‌شود. در مطالعات قبلی، نوع درمان به‌کار گرفته شده اثرات متفاوتی در کیفیت زندگی بیماران داشته است؛ به-

بیماری‌های عروق کرونری، از مهمترین علل مرگ و ناتوانی در سراسر جهان به شمار می‌روند [۱] و هر ساله منجر به مرگ و میر عده کثیری در سراسر جهان می‌شود [۲]. با نوآوری‌های جدید در زمینه بازسازی عروق و استفاده از داروها، طیف وسیعی از درمان‌ها برای بیماری‌های کرونری در دسترس قرار گرفته‌اند که در پیشگیری از مرگ و میر بواسطه بیماری‌های مذکور موثر می‌باشند. از طرف دیگر، ابتلا به بیماری‌های عروق کرونر ممکن است تاثیری منفی در روال زندگی عادی بیمار گذاشته و بیماران با محدودیت‌هایی در زمینه‌های جسمی، روانی و اجتماعی مواجه شوند [۳،۴].

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان

^۲ مربی، گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان

^۳ دانشجوی دکترای تخصصی، گروه پرستاری، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه تربیت مدرس

^۴ استادیار، گروه داخلی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان

* نشانی نویسنده مسئول:

گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان

تلفن: ۰۹۱۳ ۳۶۳۴۴۳۹ | دوره‌نویس: ۰۳۱ ۵۵۵۴۶۶۳۳

پست الکترونیک: taghadosi_1345@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۳/۱/۳۰ | تاریخ پذیرش نهایی: ۹۳/۷/۵

طوری که در برخی مطالعات، اعمال تهاجمی تاثیر مطلوب تری در بهبود کیفیت زندگی بیماران داشته است. در مطالعه جاوید پیوند عروق کرونر در مقایسه با آنژیوپلاستی تاثیر مطلوب تری در کیفیت زندگی بیماران داشته است [۱۰]. ولی در مطالعه VanDomburg و همکاران، کیفیت زندگی بیماران تحت درمان آنژیوپلاستی و پیوند عروق کرونر تفاوت معنی داری نداشته است [۱۱]. بررسی کیفیت زندگی بیماران مبتلا به سندروم حاد کرونری، متعاقب درمان های ارائه شده لازم و ضروری می باشد [۱۲-۱۴]. هدف از مطالعه حاضر بررسی مقایسه ای اثرات روش های درمانی مختلف شامل درمان دارویی، آنژیوپلاستی و پیوند عروق کرونر بر کیفیت زندگی مبتلایان به سندروم حاد کرونری می باشد.

مواد و روش ها

این مطالعه گروهی بر روی مبتلایان به سندروم حاد کرونری مراجعه کننده به مرکز درمانی شهید بهشتی کاشان طی سال ۱۳۹۲ انجام شد. حجم نمونه در هر گروه ۵۵ نفر تعیین گردید. معیارهای ورود عبارت بودند از: دامنه سنی ۳۵ تا ۷۰ سال، نداشتن اختلالات شناختی و افسردگی، عدم سابقه آنژیوپلاستی و پیوند عروق کرونر، عدم سابقه سکته قلبی، نداشتن عفونت یا التهاب (بیش از یک هفته) بعد از درمان، عدم ابتلا به بیماری سرطان، نارسایی حاد و مزمن کلیوی و بیمای مزمن انسدادی. و معیارهای خروج از مطالعه عبارت بودند از: عدم امکان پیگیری بیماران به علت فوت، مهاجرت و غیره و عود بیمار قلبی مانند سکته قلبی مجدد و ارائه مداخلات درمانی جدید. پژوهش توسط کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی کاشان با کد (۱۶۷۹/۲۹/۵/۱/ب) تأیید شد و از همه شرکت کنندگان رضایت آگاهانه اخذ شد. بر اساس نتایج آنژیوگرافی و نظر متخصص قلب بیماران بر اساس نوع درمان تقسیم شدند و کیفیت زندگی بیماران در دو مرحله، ابتدا؛ هفته اول پذیرش بیمار در بیمارستان (به محض ثابت شدن علائم حیاتی و آمادگی بیمار) و سپس دو ماه پس از مداخله درمانی با استفاده از پرسشنامه ۳۶ سوالی SF36 مورد سنجش قرار گرفت. این پرسشنامه عمومی جهت سنجش کیفیت زندگی عمومی با روایی ۰/۹۵ و پایایی ۰/۹ مورد تایید است [۱۵]. پرسشنامه مذکور حاوی ۳۶ سوال است که ۸ حوزه سلامت عمومی، اختلال در ایفای نقش به علت محدودیت های جسمی، عملکرد جسمی، درد بدنی، عملکرد روانی، فعالیت اجتماعی، سلامت روان، سر

زندگی و نشاط را بررسی می کند. نمرات با جمع کردن آیتها با یکدیگر در یک حوزه و تقسیم کردن نتیجه به دامنه نمرات و سپس تغییر نمرات به مقیاس ۰ تا ۱۰۰ به دست آمد. هرچه نمره به ۱۰۰ نزدیک تر بود نمایانگر وضعیت عملکرد و سلامتی بهتری بود. این پرسشنامه به صورت عددی از ۰ تا ۱۰۰ تحلیل شد؛ به این صورت که ۰ تا ۲۵ کیفیت زندگی نامطلوب، ۲۶ تا ۵۰ متوسط، ۵۱ تا ۷۵ خوب و ۷۶ تا ۱۰۰ عالی ارزیابی گردید [۱۶، ۱۷]. جهت تحلیل داده های به دست آمده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ استفاده شد. برای توصیف داده ها از شاخص های مرکزی و پراکندگی، جداول و نمودارها و جهت تحلیل داده ها از آزمون های آماری مجذور کای، تی زوجی و آنالیز واریانس یک طرفه با تکرار مشاهدات استفاده شد. مقادیر P کمتر از ۰/۰۵ معنی دار در نظر گرفته شد.

نتایج

از بین ۱۶۷ بیمار وارد شده در مطالعه، ۵۵ نفر تحت درمان دارویی، ۵۶ نفر تحت درمان با آنژیوپلاستی و ۵۶ نفر تحت عمل پیوند عروق کرونر قرار گرفتند. در طول مطالعه یک نفر در گروه آنژیوپلاستی و یک نفر در گروه پیوند عروق کرونر فوت نمودند. ۵۰/۳ درصد بیماران زن بود و میانگین سنی بیماران شرکت کننده $56/5 \pm 10/22$ سال بود (جدول شماره ۱). سنجش کیفیت زندگی با آزمون آنالیز واریانس یک طرفه در سه گروه درمانی قبل از مواجهه نشان داد که فقط در بعد بدنی تفاوت وجود دارد (جدول شماره ۲). در ابتدای مطالعه میانگین نمره عملکرد جسمی سه گروه یکسان بود و بعد از درمان در گروه آنژیوپلاستی و پیوند عروق کرونر کاهش دیده شد که معنی دار نبود (جدول شماره ۳). تفاوت قابل توجهی در میانگین نمره بعد اختلال ایفای نقش قبل و بعد از درمان در گروه آنژیوپلاستی و دارو درمانی ملاحظه نشد، ولی روش درمانی پیوند عروق کرونر در این بعد تاثیر مثبت داشت. تفاوتی ما بین میانگین نمره بعد نشاط، سلامت روان و عملکرد روانی در سه گروه ملاحظه نگردید. بیماران گروه درمان دارویی در بعد فعالیت اجتماعی بهبود نشان دادند ($P=0/01$). به علاوه، درمان دارویی و آنژیوپلاستی بر ابعاد سلامت عمومی و درد بدنی تاثیر داشت. با توجه به مقادیر به دست آمده برای نمره کل، کیفیت زندگی در بیماران گروه دریافت کننده دارو و آنژیوپلاستی افزایش یافت و بهبودی در روش پیوند عروق کرونر در سطح ضعیف تری مشاهده گردید (جدول شماره ۴).

جدول شماره ۱- توزیع متغیرهای دموگرافیک در بیماران گروه‌های مختلف مطالعه

متغیر زمینه‌ای	سطوح متغیر	دارو درمانی	*PTCA	*CABG	جمع کل	آزمون آماری
جنس	مرد	۲۸(۵۰/۹)	۲۵(۴۵/۵)	۲۹(۵۲/۷)	۸۲	P=۰/۷۳
	زن	۲۷(۴۹/۱)	۳۰(۵۴/۵)	۲۶(۴۷/۳)	۸۳	
سن	میانگین	۵۶/۷۶۳۶	۵۸/۰۱۸۲	۵۴/۷۰۹۱	۵۶/۵	P=۰/۲۳
	انحراف معیار	۱۰/۱۹	۱۰/۰۱	۱۰/۳۷	۱۰/۲۲	
	فاصله اطمینان	(۵۴/۰۱ و ۵۹/۵۲)	(۵۵/۳۱ و ۶۰/۷۲)	(۵۱/۹۱ و ۵۷/۵)	(۵۴/۹۲ و ۵۸/۰۶)	
وضعیت تاهل	مجرد	۲(۳/۶)	۴(۷/۳)	۳(۵/۵)	۹	P=۰/۷۰
	متاهل	۵۳(۹۶/۴)	۵۱(۹۲/۷)	۵۲(۹۴/۵)	۱۵۶	
میزان تحصیلات	بی‌سواد	۲۹(۵۲/۷)	۱۷(۳۰/۹)	۸(۱۴/۵)	۵۴	P=۰/۰۰۱
	متوسطه	۲۰(۳۶/۴)	۳۶(۶۵/۵)	۴۱(۷۴/۵)	۹۷	
	دانشگاهی	۶(۱۰/۹)	۲(۳/۶)	۶(۱۰/۹)	۱۴	
شغل	شاغل	۱۴(۲۵/۵)	۱۵(۲۷/۳)	۲۲(۴۰)	۵۱	P=۰/۳۶
	بازنشسته	۱۶(۲۹/۱)	۱۴(۲۵/۵)	۹(۱۶/۴)	۳۹	
	خانه دار	۲۵(۴۵/۵)	۲۶(۴۷/۳)	۲۴(۴۳/۶)	۷۵	
تعداد فرزندان	میانگین	۳/۶۵	۳/۰۵	۳/۰۲	۳/۲۴	P=۰/۰۸
	انحراف معیار	۱/۸۷	۱/۷۵	۱/۳۱	۱/۶۷	
	فاصله اطمینان	(۳/۱۵ و ۴/۱۶)	(۲/۵۸ و ۳/۵۳)	(۲/۶۶ و ۳/۳۷)	(۲/۹۸ و ۳/۵)	

* Percutaneous transluminal coronary angioplasty

* Coronary artery bypass grafting

جدول شماره ۲- کیفیت زندگی مبتلایان به سندروم حاد کرونری در ابتدای مطالعه

مقدار احتمال P	آماره آزمون (f)	$\bar{X} \pm SD$	گروه	ابعاد کیفیت زندگی
۰/۳۳	۱/۱۱	۱۶/۸۷±۵۰/۲۹	دارو درمانی	سلامت عمومی
		۱۳/۰۱±۵۳/۹۳	PTCA*	
		۱۴/۹۵±۵۶/۶۷	CABG*	
۰/۶۵	۰/۴۳	۳۳/۰۹±۴۲/۰۷	دارو درمانی	اختلال در ایفای نقش به علت محدودیت های جسمی
		۳۳/۹۳±۳۹/۸۰	PTCA	
		۲۳/۶۱±۳۴/۸۰	CABG	
۰/۶۷	۰/۴۰	۴۷/۲۱±۳۰/۲۳	دارو درمانی	عملکرد جسمی
		۴۰/۸۹±۲۹/۹۴	PTCA	
		۴۷/۲۴±۳۰/۱۴	CABG	
۰/۰۳	۳/۴۴	۵۰/۸۸±۲۵/۸۵	دارو درمانی	درد بدنی
		۴۸/۹۳±۲۷/۰۱	PTCA	
		۶۷/۶۴±۲۰/۸۴	CABG	
۰/۴۹	۰/۷۱	۲۸/۴۳±۴۰/۳۱	دارو درمانی	عملکرد روانی
		۲۲/۶۲±۳۶/۳۵	PTCA	
		۳۷/۰۴±۴۴/۱۲	CABG	
۰/۶۳	۰/۴۵	۵۵/۵۱±۱۹/۵۱	دارو درمانی	فعالیت اجتماعی
		۵۹/۸۲±۲۱/۶۲	PTCA	
		۶۰/۵۸±۲۴/۹۴	CABG	
۰/۵۶	۰/۵۷	۵۵/۱۸±۱۷/۳۸	دارو درمانی	سلامت روان
		۵۹/۱۴±۱۵/۴۹	PTCA	
		۵۴±۲۱/۴۰	CABG	
۰/۵۱	۰/۶۷	۵۲/۰۶±۲۰/۳۴	دارو درمانی	سر زندگی و نشاط
		۵۷/۸۶±۱۸/۷۲	PTCA	
		۵۴/۴۴±۱۹/۳۹	CABG	
۰/۸۱	۰/۲۰	۴۶/۵۸±۲۱/۶۵	دارو درمانی	نمره کل کیفیت زندگی
		۴۷/۱۴±۱۷/۳۲	PTCA	
		۵۰/۱۵±۱۹/۱۲	CABG	

* Percutaneous transluminal coronary angioplasty, * Coronary artery bypass grafting

جدول شماره ۳- تعیین کیفیت زندگی مبتلایان به سندروم حاد کرونری دو ماه پس از درمان در گروه‌های مطالعه

مقدار احتمال P	آماره آزمون آماره (f)	$\bar{X} \pm SD$	گروه	ابعاد کیفیت زندگی
۰/۷۶	۰/۲۷	۵۷/۲۱±۱۶/۴۳	دارو درمانی	سلامت عمومی
		۵۹/۴۶±۱۴/۲۹	*PTCA	
		۵۶/۳۹±۱۳/۷۰	*CABG	
۰/۵۵	۰/۶۰	۴۳/۳۸±۴۲/۳۳	دارو درمانی	اختلال در ایفای نقش به علت محدودیت های جسمی
		۴۷/۳۲±۳۸/۶۹	PTCA	
		۵۶/۶۴±۴۸/۳۶	CABG	
۰/۲۷	۱/۳۱	۴۸/۱۰±۳۰/۰۹	دارو درمانی	عملکرد جسمی
		۳۶/۷۸±۲۸/۴۲	PTCA	
		۳۹/۱۶±۲۶/۳۰	CABG	
۰/۴۱	۰/۸۹	۶۷/۸۷±۲۷/۹۷	دارو درمانی	درد بدنی
		۷۶/۸۷±۲۱/۹۹	PTCA	
		۷۰/۹۷±۲۹/۹۹	CABG	
۰/۵۶	۰/۵۸	۳۲/۳۵±۳۸/۰۴	دارو درمانی	عملکرد روانی
		۳۵/۷۱±۳۸/۴۱	PTCA	
		۴۴/۴۴±۳۹/۶۱	CABG	
۰/۵۳	۰/۶۲	۶۲/۵۰±۲۲/۲۰	دارو درمانی	فعالیت اجتماعی
		۶۲/۹۵±۲۱/۶۵	PTCA	
		۵۶/۲۵±۲۰/۲۲	CABG	
۰/۳۴	۱/۰۹	۵۶/۸۲±۱۶/۸۵	دارو درمانی	سلامت روان
		۵۹/۲۰±۱۲/۸۳	PTCA	
		۵۲/۴۴±۱۵/۰۸	CABG	
۰/۷۲	۰/۳۳	۵۳/۹۷±۲۰/۶۲	دارو درمانی	سر زندگی و نشاط
		۵۶/۹۶±۱۴/۱۰	PTCA	
		۵۳/۰۶±۱۷/۱۶	CABG	
۰/۹۴	۰/۰۵	۵۲/۷۷±۲۰/۹۱	دارو درمانی	نمره کل کیفیت زندگی
		۵۴/۴۱±۱۵/۱۲	PTCA	
		۵۳/۷۱±۱۹/۶۸	CABG	

*Percutaneous transluminal coronary angioplasty

* Coronary artery bypass grafting

بحث

بر اساس نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر، دو روش درمانی دارویی و آنژیوپلاستی منجر به بهبود بیشتری در کیفیت کلی زندگی بیماران نسبت به روش جراحی پیوند عروق کرونر می‌گردد که در مقایسه با نتایج مطالعات پیشین شباهت‌ها و تناقض‌هایی دارد. بر اساس نتایج مطالعه Rumsfeld و همکاران در آمریکا بر دو روش درمانی آنژیوپلاستی و پیوند عروق کرونر، تفاوت معنی‌داری در نمرات بعد جسمی و روانی کیفیت زندگی، مشاهده نگردید [۱۸]. Van Domburg و همکاران در هلند در

یک مطالعه با طول مدت پیگیری یک سال نشان دادند که تفاوتی ما بین کیفیت زندگی گروه بیماران آنژیوپلاستی و گروه بیماران پیوند عروق کرونر وجود ندارد [۱۱]. مطالعه Cohen و همکاران بر روی ۱۸۰۰ بیمار با طول مدت پیگیری یک ماهه نشان داد که تفاوتی بین نمره کل کیفیت زندگی در گروه درمانی پیوند عروق کرونر نسبت به گروه درمانی آنژیوپلاستی وجود ندارد [۱۹]. نتایج مطالعه جاوید و همکاران بر روی ۱۶۸۰ بیمار حاکی از بهبود کیفیت زندگی در گروه پیوند عروق کرونر نسبت به گروه آنژیوپلاستی بود [۱۰].

جدول شماره ۴- نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه برای مقایسه تغییرات ایجاد شده در کیفیت زندگی بیماران در سه گروه درمانی به تفکیک

ابعاد کیفیت زندگی

مقدار احتمال P	آماره آزمون اماره (f)	تفاوت میانگین قبل و بعد از مداخله	گروه	ابعاد کیفیت زندگی
۰/۰۹	۲/۴۴	۶/۹۱	دارو درمانی	سلامت عمومی
		۵/۵۳	*PTCA	
		-۰/۲۷	*CABG	
۰/۰۹	۲/۴۳	۱۰/۲۹	دارو درمانی	اختلال در ایفای نقش به علت محدودیت های جسمی
		۱۳/۳۹	PTCA	
		۳۳/۳۳	CABG	
۰/۲۹	۱/۲۵	۰/۸۹	دارو درمانی	عملکرد جسمی
		-۴/۱۰۷	PTCA	
		-۸/۰۷	CABG	
۰/۰۲	۳/۹۹	۱۶/۹۸	دارو درمانی	درد بدنی
		۲۷/۹۴	PTCA	
		۳/۳۳	CABG	
۰/۵۵	۰/۵۹	۳/۹۲	دارو درمانی	عملکرد روانی
		۱۳/۰۹	PTCA	
		۷/۴۰۷	CABG	
۰/۱۳	۲/۰۸	۶/۹۸	دارو درمانی	فعالیت اجتماعی
		۳/۱۲	PTCA	
		-۴/۳۳	CABG	
۰/۶۷	۰/۳۹	۱/۶۴	دارو درمانی	سلامت روان
		۰/۰۵	PTCA	
		-۱/۵۵	CABG	
۰/۶۵	۰/۴۲	۱/۹۱	دارو درمانی	سرزندگی و نشاط
		-۰/۸۹	PTCA	
		-۱/۳۸	CABG	
۰/۶۷	۰/۳۹	۶/۱۹	دارو درمانی	نمره کل کیفیت زندگی
		۷/۲۶	PTCA	
		۳/۵۵	CABG	

* Percutaneous transluminal coronary angioplasty

* Coronary artery bypass grafting

از درمان، بهبود نمره در هر ۸ بعد کیفیت زندگی بیماران گزارش شده است [۱۷] که می توان این تناقض ها را به دلیل عوامل متعدد موثر بر روی کیفیت زندگی مانند سن، جنس، استرس، سبک زندگی، سطح تحصیلات و درآمد، فرهنگ، شرایط جغرافیایی، مذهب، مهارت پزشکی و پرسنل و تجهیزات بیمارستانی توجیه کرد [۲۴،۲۳]. به علاوه، طول زمان پیگیری و تعداد افراد شرکت کننده نیز در نتایج به دست آمده تاثیر گذارند. Kim و همکاران با مقایسه روش درمانی دارویی و آنژیوپلاستی نشان دادند که نمره کل کیفیت زندگی گروه درمان شده آنژیوپلاستی بالاتر از درمان دارویی است [۲۵]. روش های درمانی تهاجمی مانند آنژیوپلاستی و پیوند عروق کرونر، علی رغم اینکه روش های درمان پر خطرتری

یک گروه دیگر از محققین طی یک دوره پیگیری شش ماهه دریافتند که کیفیت زندگی در گروه درمانی پیوند عروق کرونر نسبت به گروه درمانی آنژیوپلاستی بهتر است [۲۰]. در یک مطالعه دیگر نشان داده شده است که تفاوت معنی داری در کیفیت زندگی دو گروه درمان دارویی و آنژیوپلاستی وجود ندارد [۲۱]. Christopher نیز بیان می کند که تفاوت معنی داری بین میزان بیماری زایی و کیفیت زندگی، درمان دارویی و روش های تهاجمی بازسازی عروق دیده نمی شود [۲۲] که با نتایج مطالعه ما هم خوانی دارد. در مطالعه ما نشان داده شد که درمان دارویی و PTCA بر ابعاد سلامت عمومی و درد بدنی تاثیر مثبت داشته است، در صورتی که در مطالعه Li و همکاران در طی دوره شش ماهه بعد

به روش‌های درمانی منجر به سازگاری بیماران خواهد شد. با در نظر کیفیت زندگی قبل و بعد از درمان‌های ایسکمی می‌توان میزان احتیاجات مراقبتی، میزان بستری احتمالی و عوارض بیماری و اقدامات مورد نیاز برای بیمار را برآورد کرد. نقش بازتوانی نیز در این بیماران دارای اهمیت ویژه می‌باشد. با توجه به طول کوتاه این مطالعه به دلیل محدودیت زمانی، پیشنهاد می‌گردد مطالعه‌ای با همین ساختار در طول زمانی شش ماهه و یک ساله انجام گیرد و با توجه به تفاوت تجهیزات و امکانات پزشکی موجود بین شهرهای کوچک و بزرگ انجام مطالعه مشابه در کلان شهرها نیز لازم است.

نتیجه‌گیری

مداخلات درمانی بر روی مبتلایان به سندروم حاد کرونری می‌تواند باعث بهبود کیفیت زندگی شود و ابعاد مختلفی از کیفیت زندگی را ارتقاء بخشد. مطلوب است با توجه به شرایط بیمار، از بین روش‌های درمانی موجود بهترین گزینه برای افزایش کیفیت زندگی بیماران انتخاب شود.

تشکر و قدردانی

از تمامی عزیزانی که ما را در انجام این پژوهش یاری نموده‌اند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید. در ضمن این مقاله قسمتی از پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد و طرح تحقیقاتی با شماره ۹۲۵۲ دانشگاه علوم پزشکی کاشان می‌باشد.

References:

[1] Natarajan A, Samadian S, Clark S. Coronary artery bypass surgery in elderly people. *Postgrad Med J* 2007; 83(977): 154-8.

[2] Zhao Z, Winget M. Economic burden of illness of acute coronary syndromes: medical and productivity costs. *BMC Health Serv Res* 2011; 11: 35.

[3] Celiński R. The influence of undertaken invasive or medical treatment on the quality of life of patients with acute coronary syndrome. *Pol Merkur Lekarski* 2008; 25(148): 320-5.

[4] Ali Ghaleiha A, Emami F, Naghsh Tabrizi B, Ali Hassani A. A Survey on the Frequency of Depression and Anxiety in the Patients with Acute Coronary Syndrome. *Sci J Hamadan Univ Med Sci* 2011; 17(4): 43-49. [in Persian]

[5] Giugliano RP, Braunwald E. The Year in Non ST-Segment Elevation Acute Coronary Syndrome. *J Am College Cardiol* 2011; 58(22): 2342-54.

[6] [No authors listed]. Study protocol for the World Health Organization project to develop a quality of life assessment instrument (WHOQOL). *Qual Life Res* 1993; 2(2): 153-9.

نسبت به درمان‌های غیر تهاجمی مانند درمان دارویی هستند، ولی به علت اینکه منجر به برگشت سریع خون‌رسانی به عضله قلب می‌گردند، تاثیر مطلوب‌تری در درمان بیماران مذکور دارند [۹]. طول زمانی کوتاه پیگیری از عوامل موثر در نتایج به دست آمده است. همان‌طور که یافته‌های این مطالعه نیز نشان می‌دهد، بهبود کیفیت زندگی در ابعاد جسمی بسیار مطلوب‌تر از ابعاد روانی بوده است و بعد روانی دو ماه بعد از درمان، تفاوت چشمگیری نسبت به قبل درمان نداشته است و تفاوت معنی‌داری نیز بین سه گروه مشاهده نشد. با این حال، در مطالعه‌ای بر روی بیماران در دوره شش ماهه بعد از درمان در چین، در نمره عملکرد روانی، سلامت روان، سرزندگی و نشاط بهبود مشاهده گردید [۱۷]. مطالعات و بررسی‌ها نشان داده‌اند که بیماران مبتلا به سندروم حاد کرونری علاوه بر کاهش فعالیت فیزیکی به علت کم شدن بازده قلبی، با طیفی از اختلالات روحی روانی مانند اضطراب، افسردگی و کاهش اعتماد به نفس روبرو هستند که تمامی این عوامل تاثیر شگرفی در کاهش کیفیت زندگی آنان می‌گذارد [۲۱، ۱۱، ۹]. بهبود کیفیت زندگی بیماران قلبی تحت درمان‌های تهاجمی و غیر تهاجمی به علت مشکلات روحی و کاهش اعتماد به نفس و ترس از فعالیت فیزیکی ممکن است به کندی صورت گیرد و بیماران تا ماه‌ها از عوارض روانی ناشی از بیماری رنج برده و محدودیت در فعالیت جسمی و فعالیت‌های اجتماعی را به دنبال دارد [۱۱]. با توجه به اینکه بیماری عروق کرونری تاثیر جدی بر کیفیت زندگی و سلامت روان دارد، طراحی مداخلات مراقبتی و پرستاری با توجه

[7] Jiang Y, Hesser JE. Patterns of health-related quality of life and patterns associated with health risks among Rhode Island adults. *Health Qual Life Outcomes* 2008; 6: 49.

[8] Tajvar M, Arab M, Montazeri A. Determinants of health related quality of life in elderly in Tehran, Iran. *BMC Public Health* 2008; 8: 323.

[9] Roger VL, Go AS, Lloyd-Jones DM, Adams RJ, Berry JD, Brown TM, et al. Heart disease and stroke statistics--2011 update: a report from the American Heart Association. *Circulation* 2012; 123(4): e18-e209.

[10] Javaid A, Steinberg DH, Buch AN, Corso PJ, Boyce SW, Pinto Slottow TL, et al. Outcomes of coronary artery bypass grafting versus percutaneous coronary intervention with drug-eluting stents for patients with multivessel coronary artery disease. *Circulation* 2007; 116(11 Suppl): I-200-I-6.

[11] Van Domburg RT, Daemen J, Morice MC, de Bruyne B, Colombo A, Macaya C, et al. Short- and long-term health related quality-of-life and anginal status of the Arterial Revascularisation Therapies Study part II, ARTS-II; sirolimus-eluting stents for

- the treatment of patients with multivessel coronary artery. *Euro Intervention* 2010; 5(8): 962-7.
- [12] Tung HH, Chen CY, Lin KC, Chou NK, Lee JY, Clinciu DL, et al. Classification and regression tree analysis in acute coronary syndrome patients. *World J Cardiovasc Dis* 2012; 2: 177-83.
- [13] Spertus JA, Dewhurst T, Dougherty CM, Nichol P. Testing the effectiveness of converting patients to long-acting antianginal medications: The Quality of Life in Angina Research Trial (QUART). *Am Heart J* 2001; 141(4): 550-8.
- [14] Morgan MW, Deber RB, Llewellyn-Thomas HA, Gladstone P, Cusimano RJ, O'Rourke K, et al. Randomized, controlled trial of an interactive videodisc decision aid for patients with ischemic heart disease. *J Gen Intern Med* 2000; 15(10): 685-93.
- [15] Montazerghaem H, Asar O, Safaei N. Assessing patient's quality of life after open heart surgery in bandar abbass, Iran. *Med J Hormozgan Univ* 2011; 15(4): 254-9. [in Persian]
- [16] Shojaei F. Quality of life in patients with heart failure. *Hayat* 2008; 14(2): 5-1. [in Persian]
- [17] Li R, Yan BP, Dong M, Zhang Q, Yip GWK, Chan CP, et al. Quality of life after percutaneous coronary intervention in the elderly with acute coronary syndrome. *Int J Cardiol* 2012; 155(1): 90-6.
- [18] Rumsfeld JS, Magid DJ, Plomondon ME, Sacks J, Henderson W, Hlatky M, et al. Health-related quality of life after percutaneous coronary intervention versus coronary bypass surgery in high-risk patients with medically refractory ischemia. *J Am College Cardiol* 2003; 41(10): 1732-8.
- [19] Cohen DJ, Van Hout B, Serruys PW, Mohr FW, Macaya C, Den Heijer P, et al. Quality of life after PCI with drug-eluting stents or coronary-artery bypass surgery. *N Eng J Med* 2011; 364(11): 1016-26.
- [20] Nehrir B, Rahmani Ramezan MNJ, Ebadi A, Babatabar DH, Feyzi F, Sadeghi M. Comparing the life quality of coronary artery disease patients after treatment with coronary bypass artery disease and percutaneous coronary intervention. *Kowsar Med J* 2009; 14(3): 175-8. [in Persian]
- [21] Pfisterer M, Buser P, Osswald S, Allemann U, Amann W, Angehrn W, et al. Outcome of elderly patients with chronic symptomatic coronary artery disease with an invasive vs optimized medical treatment strategy. *JAMA* 2003; 289(9): 1117-23.
- [22] Christopher P. Revascularisation for everyone? *Eur Heart J* 2004; 25(17): 1471-2.
- [23] Nedjat S, Holakouie Naieni K, Mohammad K, Majdzadeh R, Montazeri A. Quality of life among an Iranian general population sample using the World Health Organization's quality of life instrument (WHOQOL-BREF). *Int J Public Health* 2011; 56(1): 55-61.
- [24] Bovier PA, Chamot E, Perneger TV. Perceived stress, internal resources and social support as determinants of mental health among young adults. *Quality Life Res* 2004; 13(1): 161-70.
- [25] Kim J, Henderson RA, Pocock SJ, Clayton T, Sculpher MJ, Fox KA. Health-related quality of life after interventional or conservative strategy in patients with unstable angina or non ST-segment elevation myocardial infarction: one-year results of the third Randomized Intervention Trial of unstable Angina (RITA-3). *J Am College Cardiol* 2005; 45(2): 221-8.